

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 359/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Jany Lašákovej a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Evou Hencovskou, advokátkou, Bajzova 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1/2011 a postupu Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Co 246/2018, sp. zn. 1 Co 90/2019, sp. zn. 1 Co 306/2019 a sp. zn. 5 Co 46/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1/2011 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Co 246/2018 a sp. zn. 1 Co 306/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **2 100 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Košice II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **900 eur**, ktoré mu **je** Krajský súd v Košiciach **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice II a Krajský súd v Košiciach **sú povinné** nahradiť sťažovateľovi trovy konania spolu **460,90 eur** z toho: **322,63 eur** Okresný súd Košice II a **138,27 eur** Krajský súd v Košiciach a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov v konaniach označených v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 46/2021 konať bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, chronologického prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutých konaniach poskytnutého okresným a krajským súdom a predloženého spisu okresného súdu vyplýva nasledovný stav veci:

- 4. januára 2011 podal sťažovateľ na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou sa pôvodne domáhal neplatnosti právneho úkonu, darovacej zmluvy spísanej formou notárskej zápisnice pod sp. zn. N 85/2009, Nz 7185/2009, NCRis 7355/2009 z 9. marca 2009,
- 24. januára 2011 okresný súd doručoval sťažovateľovi výzvu na zaplatenie súdneho poplatku,
- 21. februára 2011 okresný súd doručoval sťažovateľovi a žalovanému procesné poučenie a žalovanému tiež výzvu na vyjadrenie sa k žalobe,
- 10. marca 2011 sa k žalobe vyjadril žalovaný v 2. rade,
- 10. mája 2011 okresný súd adresoval sťažovateľovi výzvu na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného v 2. rade,
- 31. mája 2011 sťažovateľ doručil súdu svoje písomné stanovisko,
- 13. júna 2011 okresný súd adresoval žalovaným výzvu na vyjadrenie sa k vyjadreniu sťažovateľa,
- 20. decembra 2011 bolo na okresnom súde uskutočnené hlavné pojednávanie, na ktorom bol vykonaný výsluch sporových strán a ktoré bolo odročené na neurčito pre účel nariadenia znaleckého dokazovania,
- 29. mája 2012 bolo na okresnom súde uskutočnené hlavné pojednávanie a okresný súd odročil ďalší termín pojednávania na neurčito s tým, že strany mali v lehote 15 dní oznámiť súdu svoje otázky na znalca,
- 12. decembra 2012 okresný súd adresoval žalovaným výzvu na predloženie otázok na znalca,
- 5. marca 2013 bolo na okresnom súde uskutočnené pojednávanie a pre účel znaleckého dokazovania bolo opätovne odročené na neurčito,

- 20. marca 2013 okresný súd vydal uznesenie na odstránenie väd podania,
- 15. apríla 2013 sťažovateľ svojím podaním spresnil žalobný petit,
- 8. augusta 2013 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku,
- 4. novembra 2013 okresný súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie,
- 22. novembra 2013 okresný súd zmenil uznesenie zo 4. novembra 2013 v osobe znalca,
- 8. januára 2014 okresný súd zmenil predchádzajúce uznesenia a ustanovil znalca [REDAKOVANÉ],
- 12. septembra 2014 a 31. decembra 2014 bol ustanovený znalec okresným súdom urgovaný na predloženie znaleckého posudku,
- 30. apríla 2015 bola uznesením okresného súdu znalcovi za nedodanie znaleckého posudku uložená poriadková pokuta vo výške 100 eur. Z dôvodov chýb pri doručovaní uznesenia toto nadobudlo právoplatnosť až 1. septembra 2015,
- 9. októbra 2015 bol ustanovený znalec opakovane urgovaný na predloženie znaleckého posudku v lehote 5 dní,
- 23. marca 2016 bol ustanovený znalec vyzvaný na okamžité vrátenie spisového materiálu pod hrozbou avizovania vzniknutej situácie Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky,
- 19. augusta 2016 bola uznesením ustanovenému znalcovi uložená poriadková pokuta vo výške 2 000 eur, proti ktorej podal sťažnosť,
- 14. októbra 2016 bola uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. novembra 2016, sťažnosť znalca zamietnutá,
- 19. mája 2017 okresný súd vydal uznesenie, ktorým rozhodol, že v konaní bude pokračovať s právnymi nástupcami po nebohej žalovanej v 1. rade [REDAKOVANÉ],
- 4. júla 2017 požiadala právna zástupkyňa sťažovateľa o odročenie pojednávania nariadeného na 11. júl 2017 pre účel zabezpečenia súkromného znaleckého posudku,
- 17. októbra 2017 bol vypracovaný znalecký posudok pod č. 46/2017, ktorý sťažovateľ predložil v konaní na súde prvej inštancie,
- 24. októbra 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa sťažovateľa predložila návrh na zmenu žalobného návrhu. Pojednávanie bolo odročené na 23. január 2018,
- 16. novembra 2017 okresný súd uznesením pripustil zmenu žaloby,
- 23. januára 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 2. február 2018,
- 2. februára 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok,
- 16. marca 2018 podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie žalovaný v 2. rade,
- 1. júna 2018 sa sťažovateľ k podanému odvolaniu písomne vyjadril,

- 29. júna 2018 bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaní žalovaného v 2. rade krajskému súdu,
- 8. apríla 2019 odvolací súd vrátil vec súdu prvej inštancie z dôvodu, že neboli splnené podmienky na predloženie veci, konkrétne súd prvej inštancie predložil neúplný súdny spis, a preto mu krajský súd prikázal doplniť spis o chýbajúcu časť a následne vec obratom predložiť odvolaciemu súdu pre účely rozhodnutia o odvolaní,
- 9. mája 2019 súd prvej inštancie prípisom oznámil odvolaciemu súdu, že nie je možné predložiť úplný spis, keďže znalec spis nevydal, a z uvedeného dôvodu predkladá odvolaciemu súdu spis v rovnakom rozsahu,
- 2. júla 2019 bol spis opakovane vrátený okresnému súdu z rovnakého dôvodu. Uznesením č. k. 1 Co 90/2019 z 31. mája 2019 krajský súd opätovne vrátil vec súdu prvej inštancie a zároveň mu uložil povinnosť zabezpečiť úplný súdny spis a v prípade, ak sa súdny spis zničil alebo stratil, vykonať rekonštrukciu spisu,
- 7. augusta 2019 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalovaného v 2. rade na predloženie podaní pre účely rekonštrukcie súdneho spisu,
- 7. novembra 2019 okresný súd vyhotovil zápisnicu z rekonštrukcie súdneho spisu a 18. decembra 2019 opätovne predložil spis odvolaciemu súdu,
- 8. decembra 2020 krajský súd uznesením č. k. 1 Co 306/2019 z 3. decembra 2020 opätovne vrátil spis okresnému súdu pre účel vykonania opravy enunciátu rozsudku,
- 8. januára 2021 súd prvej inštancie vydal uznesenie, ktorým opravil výrok rozsudku č. k. 19 C 1/2011 z 2. februára 2018. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 16. marca 2021,
- 29. marca 2021 bol spis znova predložený na rozhodnutie krajskému súdu,
- 15. júla 2021 bol krajským súdom verejne vyhlásený rozsudok.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Proti postupu okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Podanou žalobou sa sťažovateľ domáhal prvotne určenia neplatnosti darovacej zmluvy spísanej formou notárskej zápisnice, neskôr v nadväznosti na prijatie nového procesného predpisu, Civilného sporového poriadku, navrhol pripustenie zmeny žalobného návrhu a domáhal sa určenia, že sporná nehnuteľnosť patrí do dedičstva po nebohej [REDAKOVANÉ]. Z hľadiska kritéria skutkovej a právnej zložitosti veci, ktorú ústavný súd skúma pri posudzovaní otázky existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa názoru sťažovateľa nemožno považovať prerokovávanú vec za fakticky alebo právne zložitú. Základom pre rozhodnutie súdu bolo vykonané znalecké dokazovanie, pričom súd disponoval znaleckým posudkom už v roku 2017. Spor o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po nebohom, tvorí bežnú súčasť rozhodovacej praxe všeobecných súdov.

b) Sťažovateľ ďalej uviedol, že strany sporu svojím správaním nevytvorili prekážku brániacu súdu vo veci riadne konať.

c) Podľa názoru sťažovateľa je zrejmé, že k priedňhom vo veci dochádza výlučne v dôsledku nečinnosti súdu. Sťažovateľ už takmer desať rokov od podania žaloby čaká, že mu súd poskytne účinnú a efektívnu ochranu jeho práv, no dosiaľ sa tak nestalo. Sťažovateľ zastáva názor, že v jeho právnej veci neexistovali objektívne prekážky, ktoré by mohli ospravedlniť dlhé obdobia nečinnosti súdov.

d) Pretože sťažovateľ sa nevie domôcť svojich práv, jeho právna neistota sa nepriaznivo odzrkadlila vo viere v súdnu ochranu a v základné princípy súdnej činnosti. Sťažovateľ považuje za neakceptovateľné, aby v právnom štáte už takmer desať rokov čakal na právoplatné rozhodnutie súdu. Za relevantné pokladá sťažovateľ tiež uviesť, že počas rozhodovania súdu po piatich rokoch od podania žaloby zomrela žalovaná v 1. rade. Táto skutočnosť sťažila aj možnosť preskúmania duševného stavu žalovanej. Táto situácia by pritom nenastala, ak by súd rozhodoval promptne a bez priedňhohov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že v konaní ustanovený znalec [REDACTED] [REDACTED] spisový materiál, ktorý mu bol doručený pre účel vypracovania znaleckého posudku, stratil, resp. tento ani na základe výzvy súdu a uložených poriadkových opatrení nevrátil, na základe čoho bolo potrebné pristúpiť k rekonštrukcii predmetného spisu. Okresný súd zdôraznil skutkovú obťažnosť predmetného konania, keď pre rozhodnutie veci bolo nutné vykonať znalecké dokazovanie. Práve vykonanie, resp. zabezpečovanie znaleckého dokazovania prispelo značnou mierou k dĺžke predmetného konania. V konaní boli ustanovení až traja znalci, a to uzneseniami zo 4. novembra 2013, 22. novembra 2013 a 8. januára 2014. Prví dvaja ustanovení znalci odmietli z objektívnych dôvodov znalecký posudok vykonať a tretí znalec, ktorý mal znalecký posudok podať, spôsobil v konaní neprijateľné priedňhy a navyše zaslaný súdny spis súdu nevrátil. Súd proti tomuto znalcovi opakovane využil poriadkové opatrenia, keď mu opakovane udelil peňažnú sankciu vo výške 100 eur a 2 000 eur a navyše správanie znalca avizoval Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorému aj následne poskytol súčinnosť pri prešetrovaní postupu znalca. V uvedenom období teda išlo o priedňhy spôsobené znalcom, pričom súd využíval všetky zákonné možnosti, aby ďalším priedňhom zo strany tohto znalca zabránil. V ďalšom období už súd prvej inštancie postupoval až do svojho rozhodnutia 2. februára 2018 plynulo. Po rozhodnutí veci sa spis opakovane, a to v obdobiach 29. júna 2018 do 8. apríla 2019, 9. mája 2019 do 2. júla 2019, 18. decembra 2019 do 8. decembra 2020 a od 29. marca 2021 do súčasnosti nachádzal v dispozičnej sfére krajského súdu. Obdobia, keď sa spis nachádzal na krajskom súde, nemôžu byť podľa názoru okresného súdu pripísané na ťarchu súdnych osôb tunajšieho súdu. Okresný súd uviedol, že sťažovateľ tiež prispel k celkovej dĺžke konania, keď súdny poplatok za žalobu zaplatil až na základe výzvy súdu, hoci poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu na začatie konania. Žalobný petit bol upravený až 16. apríla 2013 na základe výzvy súdu z 20. marca 2013, teda viac

ako 2 roky po podaní žaloby. Sťažovateľ cestou svojej právnej zástupkyne požiadal o odročenie pojednávania určeného na 11. júl 2017 pre účel zabezpečenia súkromného znaleckého posudku. O odročenie požiadal 4. júla 2017, pričom pojednávanie bolo určené už 12. mája 2017, teda zabezpečenie tohto posudku bolo možné bez zmarenia termínu nariadeného pojednávania na 11. júl 2017. A napokon na pojednávaní 24. októbra 2017 bola uplatnená zmena žaloby, čo sťažovateľ odôvodňuje „*nadväznosťou na Civilný sporový poriadok*“. Vzhľadom na nadobudnutie účinnosti Civilného sporového poriadku bola takáto zmena uplatnená s viac ako ročným oneskorením po nadobudnutí jeho účinnosti. Vzhľadom na všetky uvádzané objektívne okolnosti v súvislosti so správaním ustanoveného súdneho znalca, s poukazom tiež na obdobia, keď sa spis nachádzal mimo dispozičnej sféry tunajšieho súdu, ale i už uvedené správanie samotného sťažovateľa považuje okresný súd žiadané finančné zadost'učinenie za neprimerané.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Krajský súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti zdôraznil, že sťažovateľ vo svojej argumentácii nepoukazuje na neefektívnosť procesných úkonov vykonaných v odvolacom konaní a nevytýka ani, aby nimi došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Krajskému súdu vyčíta len dĺžku obdobia nečinnosti medzi jednotlivými procesnými úkonmi, resp. porušenie uvažovaných základných práv vidí v neprimeranej dĺžke konania od predloženia veci na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd nesúhlasí s názorom sťažovateľa, že sa vo svojom procesnom postupe dopustil zbytočných priet'ahov. Poukázal na objektívnu prekážku, chýbajúcu podstatnú časť spisu, pre ktorú nebolo možné vec v odvolacom konaní prerokovať skôr. V tejto súvislosti poukázal na to, že uvedený stav zavinil súdny znalec, ktorý nevrátil spis zaslaný mu na vypracovanie znaleckého posudku, a zdôraznil, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) iba priet'ah, ktorý je možné pripísať štátu, môže viesť k záveru, že primeraná lehota na prejednanie záležitosti nebola rešpektovaná. Krajský súd zastáva názor, že k riadnemu predloženiu veci na rozhodnutie o odvolaní došlo až po rekonštrukcii spisu súdom prvej inštalencie a po oprave chyby v písaní jeho rozsudku, majúcej priamy dopad na jej spôsobilosť byť záznamovou listinou, k čomu došlo až 29. marca 2021. Vychádzajúc z tohto predpokladu a skutočnosti, že k rozhodnutiu vo veci medzičasom došlo (15. júla 2021), vyjadril presvedčenie, že obdobie trvajúce necelé 4 mesiace, v ktorom krajský súd reálne mohol vo veci rozhodnúť, nemožno považovať za neprimerane dlhé s ohľadom na štatisticky vykazovanú priemernú dĺžku konania pred odvolacími súdmi v celoslovenskom meradle, zvlášť preto, že vec sťažovateľa nevykazuje znaky naliehavosti.

III.3. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol:

a) K okresným súdom tvrdenej zodpovednosti znalca za vzniknuté priet'ahy uviedol, že znalec bol ustanovený uznesením z 8. januára 2014 a spis prevzal 21. februára 2014. Lehota na vypracovanie znaleckého posudku bola stanovená na 40 dní od doručenia spisu, t. j. do 2. apríla 2014. Znalec bol však urgovaný na predloženie znaleckého posudku až 12. septembra 2014, teda keď už bol v omeškani viac ako päť mesiacov. Následne bol opätovne urgovaný až 31. decembra 2014, teda

opäť s odstupom vyše troch mesiacov a znalcovi bola jedenkrát uložená poriadková pokuta, aj to len vo výške 100 eur, až 30. apríla 2015, keď už bol v omeškani s dodaním znaleckého posudku viac ako rok. Po uložení pokuty bol znalec ešte neefektívne opäť urgovaný 9. októbra 2015. Potom súd vyzval znalca po uplynutí ďalších šiestich mesiacov 23. marca 2016 na vrátenie súdneho spisu. Od času, keď mal znalec vypracovať posudok a doručiť ho súdu, až po výzvu na vrátenie spisu uplynuli takmer dva roky. Tolerovanie pasivity znalca je podľa sťažovateľa aj v súlade s názorom ústavného súdu hodnotené ako súčasť postupu súdu, ktorý nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty. V tomto smere sťažovateľ podotýka, že súd nevyužil poriadkové opatrenia proti znalcovi efektívne, a tým nepostupoval tak, aby zabezpečil plynulosť konania. Sťažovateľ namieta aj tvrdenie, že prispel k celkovej dĺžke napadnutého konania. Sťažovateľ vždy promptne reagoval na výzvy súdu, nemaril termíny pojednávania a nemožno mu pričítať na ťarchu uplatňovanie jeho procesných práv. Sťažovateľ je oprávnený zmeniť žalobný návrh v priebehu konania a úprava žalobného návrhu prirodzene vyplynula z vykonaného dokazovania a zmeny právneho poriadku. Sťažovateľ tým však nespôsobil prietahy vo veci ani k nim žiadnym spôsobom neprispel. Čo sa týka žiadosti o odročenie pojednávania, sťažovateľ zdôrazňuje, že predseda súdu sám pokladal nájdenie znalca a vypracovanie znaleckého posudku za zložité, a napokon z troch súdom oslovených znalcov nevypracoval znalecký posudok ani jeden.

b) Sťažovateľ je toho názoru, že prietahy boli spôsobené aj odvolacím súdom. Senát 5 Co krajského súdu vyslovil, že súd prvej inštancie mu predložil neúplný spis, a preto ho vyzval, aby spis doplnil a predložil mu úplný spisový materiál. Súd prvej inštancie pokyn odvolacieho súdu nerešpektoval a spis mu opäť predložil neúplný. Odvolací súd preto konštatoval, že ak sa spis z časti stratil alebo zničil, bude úlohou súdu prvej inštancie, aby vykonal jeho rekonštrukciu. Po vykonaní rekonštrukcie bola opäť vec predložená odvolaciemu súdu, ktorý však vec vrátil okresnému súdu z dôvodu opravy enunciátu rozsudku. Po vykonaní opravy odvolací súd vo veci nariadil termín verejného vyhlásenia rozhodnutia. Popísaný postup krajského súdu nemožno pokladať za plynulý a bezprietahový. Už z rozsudku súdu prvej inštancie (bod 7) bolo zrejmé, že ustanovený znalec súdny spis nevrátil, a preto súd pristúpil k jeho rekonštrukcii. Odvolací súd preto mohol mať už po prvom predložení veci preukázateľne vedomosť o tom, že spis nie je úplný, a preto jeho pokyn, aby súd prvej inštancie predložil kompletný spis, bol absolútne neefektívnym. Rovnako tak opätovné vrátenie veci v dôsledku opravy písárskej chyby bolo neefektívnym, keďže odvolací súd namiesto toho, že vec trikrát vrátil prvoinštančnému súdu, tak mohol urobiť iba raz.

c) Argumenty všeobecných súdov uvedené v predmetných podaniach nie sú spôsobilé ospravedlniť stav dlhotrvajúcej právnej neistoty sťažovateľa a vznik neodôvodnených prietahov.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v konaniach označených v záhlaví tohto nálezu, spočívajúcim v ich nečinnosti, v dôsledku čoho nie je konanie vo veci určenia, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi, ani po viac ako 10 rokoch od podania žaloby 4. novembra 2011 (správne má byť 4. januára 2011) právoplatne skončené.

9. Ústavný súd konštatuje, že predmet tohto konania pred ústavným súdom bol vymedzený uznesením č. k. II. ÚS 359/2021-11 zo 6. júla 2021 o prijatí veci na ďalšie konanie tak, že napadnuté konanie vedené na okresnom súde v zmysle petitu ústavnej sťažnosti bolo identifikované sp. zn. 9 C 1/2011, avšak zo zapožičaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že toto konanie je vedené pod sp. zn. 19 C 1/2011. Vzhľadom na zrejmu nesprávnosť vychádzajúcu z petitu ústavnej sťažnosti je preto napadnuté konanie vedené na okresnom súde v tomto náleze označené sp. zn. 19 C 1/2011.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o zložitosť veci (právnu a skutkovú), ústavný súd konštatuje, že vo všeobecnosti spor o určenie neplatnosti právneho úkonu, darovacej zmluvy, resp. určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi, je bežnou občianskoprávnou vecou, ktorá však za určitých okolností môže vykazovať zvýšenú náročnosť najmä po skutkovej stránke. V tejto súvislosti vznikla v konaní potreba ustanovenia znalca na účel posúdenia zdravotného stavu žalovanej v 1. rade. Vzhľadom na to možno vec, ktorá bola predmetom napadnutého konania, považovať po skutkovej stránke za zložitejšiu. Na túto skutočnosť ústavný súd nemohol neprihliadnuť pri určení výšky finančného

zadosťučinenia. Zároveň ústavný súd konštatuje, že ani prípadná právna a skutková zložitost' veci nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku rozhodovania všeobecných súdov vo veci sťažovateľa.

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu a krajského súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutých konaniach, pričom vychádzal z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu, repliky sťažovateľa a vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 1/2011. Zároveň ústavný súd pri posudzovaní tejto veci vychádzal aj zo svojej doterajšej judikatúry, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

16. Vo vzťahu ku konaniu vedenému na okresnom súde ústavný súd konštatuje, že žaloba bola na súde podaná 4. januára 2011 a okresný súd meritórne rozhodol rozsudkom 2. februára 2018, ktorý bol potvrdený rozsudkom krajského súdu 15. júla 2021, čím bolo konanie právoplatne skončené. Vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania nepovažoval ústavný súd za potrebné podrobne skúmať postup okresného súdu, pretože aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec nesmie trvať takú dlhú dobu. Zo súdneho spisu v tejto veci ústavný súd zistil, že samotný priebeh napadnutého konania nebol poznačený výraznými obdobiami nečinnosti, ktoré by mali zásadný vplyv na celkovú dĺžku tohto konania, napadnuté konanie ale vykazuje znaky výrazne neefektívneho postupu okresného súdu. V súvislosti s týmto konštatovaním ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že už prvé pojednávanie vykonané 20. decembra 2011 bolo odročené na neurčito pre účel nariadenia znaleckého dokazovania, no znalecké dokazovanie okresný súd následne nariadil až uznesením zo 4. novembra 2013, teda po takmer dvoch rokoch od avizovania potreby jeho vykonania. Neefektivitu postupu okresného súdu je nutné konštatovať aj vo vzťahu ku skutočnosti, ktorá v konaní nastala, keď ustanovený znalec nevyhotovil znalecký posudok a nevrátil okresnému súde spis, ktorý mu bol na tento účel poskytnutý. Uznesením z 8. januára 2014 okresný súd zmenil predchádzajúce uznesenia a ustanovil znalca [REDACTED], ktorému uložil predložiť znalecký posudok v lehote 40 dní od doručenia spisu, t. j. do 2. apríla 2014. Okresný súd zaslal znalcovi urgenciu na predloženie znaleckého posudku až 12. septembra 2014, teda keď už bol znalec v omeškaní s predložením znaleckého posudku viac ako päť mesiacov. Následne bol znalec opätovne urgovaný na jeho predloženie až 31. decembra 2014, teda opät' s odstupom vyše troch mesiacov. Okresný súd uložil znalcovi prvú poriadkovú pokutu vo výške 100 eur až 30. apríla 2015. Po uložení poriadkovej pokuty bol znalec ešte opät' zo strany súdu urgovaný na predloženie znaleckého posudku 9. októbra 2015 a až po uplynutí ďalších šiestich mesiacov 23. marca 2016 súd vyzval znalca na vrátenie súdneho spisu. Od času, keď mal znalec vypracovať posudok a doručiť ho súdu, až po výzvu na vrátenie spisu uplynuli takmer dva roky. Z postupu okresného súdu je zrejmé, že dostatočne razantne nevyužil poriadkové opatrenia, ktoré mal k dispozícii. Uloženie poriadkovej pokuty znalcovi vo výške 2 000 eur uznesením z 19. augusta 2016 až v čase, keď znalec viac ako dva roky úplne ignoroval výzvy súdu na predloženie

znaleckého posudku a vrátenie súdneho spisu, sa nejaví ako efektívne. V danej súvislosti, ako na to poukázal aj sťažovateľ, ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že „*tolerovanie pasivity znalca, ako aj ustanovenie súdneho znalca, ktorý nemal potrebnú odbornosť na podanie znaleckého posudku, je postupom súdu, ktorý nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty a ako taký spôsobuje zbytočné prietahy v konaní (II. ÚS 10/01, II. ÚS 235/02)*“. Všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 102 Civilného sporového poriadku), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01). V tomto prípade neefektívny postup okresného súdu mal za následok vznik prietahov v konaní aj v rámci fázy znaleckého dokazovania. Následne po tom, ako nedošlo k vráteniu súdneho spisu znalcom, okresný súd po vydaní meritórneho rozhodnutia opakovane predložil krajskému súdu nekompletný spis (bez znalcom nevrátenej časti spisu č. l. 1 – 83) a k samotnej rekonštrukcii spisu pristúpil až 7. novembra 2019 (po takmer 5 rokoch a 9 mesiacoch od jeho doručenia znalcovi), a to na pokyn odvolacieho súdu, ktorý mu z toho dôvodu dvakrát vrátil vec bez prerokovania predloženého odvolania.

17. V dôsledku uvedenej neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní došlo k vzniku zbytočných prietahov v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. Ústavný súd zároveň konštatuje, že už samotná celková dĺžka rozhodovania okresného súdu v trvaní viac ako sedem rokov je sama osebe celkom zjavne neprimeraná a je dostatočným dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa. Na základe posúdenia uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Vo vzťahu k postupu krajského súdu v napadnutých konaniach ústavný súd uvádza, že ak v dvoch konaniach (formálne označených inými spisovými značkami) ide o rozhodovanie o stále tom istom odvolaní proti tomu istému rozsudku, je, vychádzajúc z ústavným súdom konštantne presadzovanej materiálnej ochrany ústavnosti, nutné hodnotiť tieto (formálne) dve konania materiálne ako to isté konanie, pričom aj ESLP posudzuje konanie ako jeden celok, a prístup, pri ktorom sa neposudzuje konanie ako jeden celok, resp. sa neposudzuje celková dĺžka konania, považuje ESLP za príliš formalistický, ktorý nie je v súlade so zárukami čl. 6 ods. 1 dohovoru (porov. III. ÚS 694/2016, č. 22/2017 ZNaU).

19. Ústavný súd uvádza, že v prípade konaní vedených na krajskom súde pod sp. zn. 1 Co 246/2018, sp. zn. 1 Co 90/2019, sp. zn. 1 Co 306/2019 a sp. zn. 5 Co 46/2021 ide o rozhodovanie o tom istom odvolaní proti tomu istému rozsudku okresného súdu, a preto aj pri posudzovaní dôvodnosti ústavnej sťažnosti je na tieto konania pred krajským súdom potrebné nazerať ako na jeden celok.

20. Pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti vo vzťahu k postupu krajského súdu je rozhodujúce obdobie počínajúce 29. júnom 2018, keď bola vec prvýkrát predložená okresným

súdom krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného v 2. rade proti rozsudku okresného súdu. Ústavný súd zistil, že krajský súd bol nečinný od 29. júna 2018 do 8. apríla 2019, keď vrátil vec súdu prvej inštancie na doplnenie predloženého spisu o jeho chýbajúcu časť. Krajskému súdu bol okresným súdom opätovne predložený spis po vykonaní jeho rekonštrukcie 18. decembra 2019 a krajský súd 8. decembra 2020 uznesením č. k. 1 Co 306/2019 z 3. decembra 2020 spis opätovne vrátil okresnému súdu pre účel vykonania opravy enunciátu rozsudku. V tomto období bol krajský súd nečinný približne 12 mesiacov a jeho úkon (vrátenie spisu a výzvu na opravu rozsudku uznesením č. k. 1 Co 306/2019 z 3. decembra 2020) možno zároveň hodnotiť ako neefektívny, keďže okresnému súdu bol vrátený spis z dôvodu opravy enunciátu rozsudku až pri jej v poradí treťom predložení okresným súdom. Odvolací súd mal teda príležitosť vyzvať okresný súd na odstránenie vytýkanej vady rozsudku už v odvolacích konaniach sp. zn. 1 Co 246/2018 a sp. zn. 1 Co 90/2019, no neurobil tak. Celková doba nečinnosti krajského súdu tak predstavovala približne 21 mesiacov a krajský súd prispel k predĺženiu konania aj svojou už popísanou neefektívnou činnosťou.

21. Z uvedeného vyplýva, že o odvolaní žalovaného v 2. rade bolo krajským súdom rozhodnuté po viac ako 36 mesiacoch od predloženia veci krajskému súdu okresným súdom, počas ktorého bol krajský súd nečinný, resp. konal neefektívne, pričom túto dobu nie je možné považovať za primeranú pre rozhodnutie o podanom odvolaní.

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Co 246/2018 a sp. zn. 1 Co 306/2019 došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou krajského súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutých konaniach, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

23. Keďže v odvolacom konaní formálne označenom a vedenom pod sp. zn. 1 Co 90/2019 a sp. zn. 5 Co 46/2021 ústavný súd zbytočné prietahy neidentifikoval, v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

25. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu už právoplatne skončené rozhodnutím krajského súdu, ktorý zároveň doručil spis spolu s meritórnym rozhodnutím okresnému súdu, ústavný súd prikázal konať bez zbytočných prietahov adresovaný krajskému súdu, ktorého sa sťažovateľ domáhal, nevyslovil (bod 5 výroku tohto nálezu).

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

27. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 eur, ktoré odôvodnil právnou neistotou, ktorá sa nepriaznivo odzrkadlila v jeho viere v súdnu ochranu a v základné princípy súdnej činnosti. Sťažovateľ považuje za neakceptovateľné, aby v právnom štáte už takmer desať rokov čakal na právoplatné rozhodnutie súdu.

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu

30. Vzhľadom na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, predovšetkým na celkovú dĺžku napadnutých konaní, najmä neodôvodnenú nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu a krajského súdu, ako aj okolnosť, že napadnuté konanie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie pre sťažovateľa podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde, pričom okresný súd je povinný z tejto sumy zaplatiť sťažovateľovi sumu 2 100 eur (bod 2 výroku tohto nálezu) a krajský súd je povinný sťažovateľovi zaplatiť sumu 900 eur (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur, ktorú pomerne (70 % okresný súd, 30 % krajský súd) medzi porušovateľmi rozdelil.

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Uvedená suma trov právneho zastúpenia 375,24 eur, keďže advokátka je platiteľom dane z pridanej hodnoty, bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, súc viazaný jeho návrhom, preto predstavovala sumu 460,90 eur vrátane 20 % DPH.

33. Za úkon právnej služby, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu a krajského súdu, ústavný súd nárok na náhradu trov nepriznal, keďže sťažovateľ si nárok na náhradu trov konania za tento úkon neuplatnil a ústavný súd bol v tomto smere viazaný jeho návrhom.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2021

Peter Molnár
predseda senátu